

CANON

MAATSCHAPPELIJKE OPVANG

www.canonopvang.nl

#canonopvang

2006 => 10

2007 => 35

2009 => 2 x 50

2012 => 50 + 26 + 25 + 20 + 25 + 25 + 25 + 50 + 15 + 15 = 301 VENSTERS

[Home](#)

[Overzicht](#)

[Nederland](#) ▼

[Sociaal werk - Algemeen](#)

[Zorg voor de jeugd](#)

[Maatschappelijke opvang](#)

[Geestelijke gezondheidszorg](#)

[Gehandicaptenzorg](#)

[Vlaanderen](#) ▼

[Sociaal werk](#)

[Jeugdzorg](#)

[Migranten](#)

[Internationaal](#) ▼

[Internationale denkers](#)

[History of Social Work](#)

[Tijdslijn](#)

[Aanvullingen](#)

[Essays](#)

[Publicaties](#)

[Onderwijs](#)

[Quiz](#)

[Zoeken / Verkorte versies](#)

[Reacties](#)

[Over de Canon](#)

[Aandeelhouders](#)

Actueel

Zondag 23 september 2012
besteedde Andere Tijden aandacht
aan de affaire-Finkensieper. Lees
meer door op de afbeelding te klikken.

'Men ziet van de toekomst ongeveer evenveel
als het inzicht in het verleden reikt.'

Marie Kamphuis

CANON

SOCIAAL WERK

www.canonsociaalwerk.eu

trots / beroepseer

landse pionier van de kindercrèche. Of **Elise Plasky** die in Vlaanderen een vergelijkbare rol vervulde. Maar wat deden ze dan eigenlijk? Wat raakte hen? Bereikten ze wel iets?

Wat je inspireert in sociaal werk is voor ieder verschillend. Maar het is altijd verrassend te ontdekken dat je geestverwanten hebt. Die zijn er ook in andere landen, zoals Barack Obama. Hij werkte na zijn studie als opbouwwerker in Chicago, in buurten met armoede en veel problemen. Die voorbeelden zijn er altijd geweest. Het zijn onze erflaters. Personen die iets van waarde hebben achtergelaten.

Je verdiepen in het gedachtegoed en de praktijk van die erflaters is schatgraven. Je krijgt er nieuwe energie van, noem het inspiratie. Het is soms ook confronterend, want we zijn niet de eersten die teleurstellingen moeten incasseren. En soms zelf bizar om te zien hoe de tijdgeest korte metten maakt met mooi werk. Wat dan later weer als spiksplinternieuw wordt ontdekt.

Voor dat schatgraven is de site **www.canonsociaalwerk.eu** gemaakt, een digitale speeltuin waar je over de erflaters struikelt, onze pioniers, denkers, doeners. Ga er kijken, en voor je het beseft, blijf je hangen en doet je muis wonderlijke ontdekkingen.

Uit flyer: zomer 2009

CANON

MAATSCHAPPELIJKE OPVANG NEDERLAND

BèTABèTABèTABèTABèTABèTA

VERSIE VERSIE VERSIE VERSIE VERSIE VERSIE

[Home](#)

[Overzicht](#)

[Bètaversie - toelichting](#)

[Nederland](#)

[Vlaanderen](#)

[Internationaal](#)

[Tijdslijn](#)

[Aanvullingen](#)

[Aandeelhouders](#)

Actueel

Zondag 23 september 2012 besteedde Andere Tijden aandacht aan de affaire-Finkensieper. Lees meer door op de afbeelding te klikken.

1800

EEN van ZIN	EENDRACHT
ARBOD van ZEBEN	FLINK van VLIJN
ONDE van TUCHT	ZORB van VLIJN
VEENHUIZEN	RUJST ROEST

1822

1854

1887

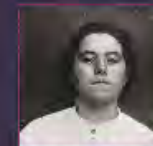
1891

1894

1903

1904

1912

1918

1930

1968

1970

1974

1980

1980

1981

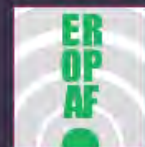
1985

1987

1994

1997

1998

2006

2007

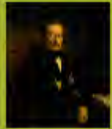
2010

Deze canon is mogelijk gemaakt door de volgende maatschappelijke aandeelhouders:

1815-1817	1818-1820	1821-1823	1824-1826
1827-1829	1830-1832	1833-1835	1836-1838
1839-1841	1842-1844	1845-1847	1848-1850
1851-1853	1854-1856	1857-1859	1860-1862
1863-1865	1866-1868	1869-1871	1872-1874
1875-1877	1878-1880	1881-1883	1884-1886
1887-1889	1890-1892	1893-1895	1896-1898
1899-1901	1902-1904	1905-1907	1908-1910

1822 Naar de koloniën
Het verwijderen van bedelarij uit het straatbeeld

1854 Thorbecke en de Armenwet
Politieke strijd over armenzorg: publiek of particulier?

1887 Leger des Heils
De wereld van majoor Bosshardt: helpen met een boodschap

1891 Opvang van verslaafden
Van drank tot drugs – van bestrijding van het kwaad tot het voorkomen van schade

1894 Christelijke landbouwkolonie Het Hoogeland
Heropvoeding onder Gods hoede

1903 Hulp voor Onbehuisden - het echtpaar Jonker
Stedelijke burgerij creëert algemene opvangvoorzieningen

1904 Ontheemd in het hoofd
De omkering van Van Mesdag - van opbergen naar behandelen

1912 Eigen daklozen eerst
Het 'domicilie van onderstand' op herhaling als 'regiobinding'

1918 Woonschool Zeeburgerdorp
Van opvang van asociale tot Tokkies-amusement

1930 Federatie van Instellingen voor Ongehuwde Moeders en haar kind (FIOM)
Van paternalisme naar ondersteuning

1968 Gerrit Poels
Persoonlijke inzet geeft opvangsector bestaansrecht

1970 Jongeren, vreemdelingen, vrouwen, verslaafden - nieuwe groepen op straat
Diversiteit en specialisering van de opvang

1974 Blijf van mijn lijfhuizen
Van vrouwenmishandeling naar aanpak huiselijk geweld

1980 Soepbus
Hongerhulp - armentafels, gaakeukens, soepbussen

1980 Het Groot Walenburger Vuilharmonisch Orkest
Van schaamte naar zelfbewustzijn

1981 De rijksoverheid reorganiseert
Professionele orde in een versnipperde chaos

1903 Hulp voor Onbehuisten - het echtpaar Jonker

Stedelijke burgerij creëert algemene opvangvoorzieningen

In de loop van de negentiende eeuw richtte een groeiend aantal instellingen zich op de opvang van dak- en thuisloze mannen, vrouwen en kinderen. Sommige instellingen waren uitgesproken christelijk, zoals het Leger des Heils of Het Hoogeland, maar vanaf omstreeks 1900 nam ook het aantal voorzieningen toe dat wakte vanuit een algemene humanitaire doelstelling.

Nadat de steden als gevolg van de industrialisatie exponentieel waren gegroeid, werden daklozen omstreeks 1900 een gewoon verschijnsel in de grote steden. Velen overnachtten op straat, in een park, onder bruggen of op het politiebureau. Volkshotels, soep- en spijzuitdelingen en gaarkeukens bestonden al langer. Helene Mercier, een van de grondlegsters van het maatschappelijk werk, stichtte in 1887 een van de eerste moderne volksgaarkeukens: een voedzame maaltijd voor een paar cent. In datzelfde jaar werd ook het Leger des Heils actief in Nederland.

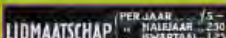
De oud-Leger des Heilsoldaat Tjitte Jonker (1866-1922) werd in 1897 directeur van Toevlucht voor Onbehuisten, aan de Zwanenburgerstraat in Amsterdam. In een vroegere diamantslijperij waren daar een goedkope gaarkeuken en een logement ingericht. Jonkers tomeloze inzet werd bekend en de politie steunde zijn werk.

In 1903 richtte hij samen met zijn vrouw Jannetta Cornelia Clauzer (1872-1921) de vereniging Hulp voor Onbehuisten (HVO) op. Het echtpaar kreeg steun van de gegoede burgerij. Louis Blankenberg, de motor achter de bekende vereniging Liefdadigheid naar Vermogen, werd bestuurslid.

Voor de moderne armenzorg waren de daklozen een moeilijk te bereiken groep. Om een maximaal draagvlak onder de burgerij te creëren, werd HVO opgezet als vereniging. Deze opzet wakte: binnen korte tijd waren er al honderden leden; in 1908 bedroeg de opbrengst van contributies, legaten en giften 36.000 gulden (koopkracht 2012 circa 386.000 euro).

De Jonkers organiseerden de hulpverlening aan daklozen op een voor die tijd professionele manier. Geen liefdadigheid door vrijwilligers en keek, maar maatschappelijke opvang als betaald werk. Zij boden nachtopvang zonder dat daarvoor betaald hoefde te worden, zoals bij het Leger des Heils. HVO werd opgericht als een algemene instelling en daarmee keerden de Jonkers zich tegen het verzuilingsmodel, een trend die ook in andere grote steden, zoals Den Haag, zichtbaar werd. Bekende Amsterdammers namen plaats in het bestuur en het was belangrijk dat verschillende godsdienstige richtingen daarin waren vertegenwoordigd: Nederlands-hervormd, doopsgezind, rooms-katholiek en joods. Via de bestuursleden was HVO verbonden met onder andere de School voor Maatschappelijk Werk, de vereniging Ons Huis, de Vincentiusvereniging, Liefdadigheid naar Vermogen en de Portugees-Israelitische gemeente.

Met dit grote netwerk achter zich kreeg Jonker gehoor bij het stadsbestuur en de bestuurders van de stedelijke armenzorg. Voor het symbolische bedrag van één gulden kon HVO het oude Buitengasthuis aan de Tweede Constantijn Huygensstraat huren. Dit was met de komst

Verwante versters

- [1870 Helene Mercier](#)
- [1887 Leger des Heils](#)
- [1894 Christelijke Broederschap Het Hoogeland](#)

Verder studeren

- [Linde, Maarten van der](#) (2010), *Basisonboek geschiedenis sociaal werk in Nederland*. Amsterdam: SWP, te downloaden, vooraf tot 8,9. **Maatschappelijke opvang van dak- en thuisloze**, pp. 184-185.
- [HVO Querido](#) (2010), *Geschiedenis HVO-Querido in Italië*
- [Bakker, C.T.H., e.a.](#) (2011), *Opvang en zorg onder één dak*. HVO-Querido Amsterdam 1988-2009. Zieplaat: Walburg Pers.

Literatuur

- [Rijter, D.P.](#) (1990), *Eene dringende noodzakelijkheid*. Geschiedenis van de vereniging 'Hulp voor onbehuisten', 1904-1945. Amsterdam: Stads uitgeverij.
- [Rijter, D.P.](#) (1992), *In het spoor van Jonker*. Geschiedenis van de vereniging 'Hulp voor Onbehuisten', 1945-1974. Amsterdam: Stads uitgeverij.
- [Linde, Irene van der](#) (1993), *Stoupe jongens van boefjes oppapillen*. Een geschiedenis van het Observatiehuis van de vereniging 'Hulp voor Onbehuisten', 1914-1970. Amsterdam: Stads uitgeverij.
- [Linde, Irene van der](#), *Desiree Solinas* (1994), *Vertrapte bloemen*. Een geschiedenis van het Heils voor vrouwen van de vereniging 'Hulp voor Onbehuisten', 1904-1980. Amsterdam: Stads uitgeverij.
- [Penninga, Fred](#) (2009), *Dit is althuis leven een greep van bedding naar zorgverwijzing, de overgangsonwikkeling in de Utrechtse Maatschappelijke Opvang*. Utrecht: Centrum Voorberijde.
- [Rattink, Corien](#) (2001), *Practische Hulp een vereniging meteen zo mooie sociale werk van Practische Hulp naar De Terp 1925-2001*. Leeuwarden: Stichting Maatschappelijke Opvang De Terp.

Aan vullend materiaal

- [De bestaer Vereniging Hulp voor onbehuisten \(1903\), HET ECHTPAAR JONKER EN HUN WERK](#)

Links

- [De voorheen klikte website van HVO-Querido over zijn geschiedenis](#)
- [Geschiedenis van de Heils in Stichting In Den Haag](#)
- [Omslag van daklozen in Den Haag van 1887 tot 1945](#)
- [Een EEUW Nessler - 1912-2012 - inbilde omkrant](#)

Studieopdrachten

[Hier klik je om de studieopdrachten te bekijken](#)

Bewegende beelden

HVO-Querido 100 jaar - video-impresie - 2004

opmerkelijke trends

De een zijn nood is de ander zijn brood

Waar blijven de daklozen 's nachts?

Haagsche Nacht-asyls. — Bij Tjaden in „De Metropool“.

Wordt „Meneertje“, over wien we eenige weken geleden spraken, gesteund door een vereeniging, en kan hij in verband daarmede z'n gasten voor 5 cts herbergen, Tjaden's asyl is eigen initiatief, zijn logeerprijs 10 en 20 cts, of . . . gratis.

Meldt zich een dakloze bij de politie aan, dan krijgt hij een bon voor Tjaden en de stumper heeft dan een onderdak, en de Gemeente is voor 'n „koopje“ van hem af. Het gemeentebestuur schijnt de noodzaak van een asyl in eigen beheer nog niet in te zien. Het particulier initiatief neemt de zorg der armen op

De heer Tjaden in zijn werkkamer.

Mevrouw Tjaden dient het eten voor de arme kinderen op.

en gratis warme voeding vinden. Bhalve het nacht-asyl tocht, houdt Tjaden een philanthropische spijskokerij; allen die zich melden kunnen bij hem gratis warm eten bekomen: geen wordt afgewezen.

Kömen den eenen dag 500 armen, 1/2

zich, en groot is de zelfverloochening en naasteliefde van hen, die aan het hoofd van deze philanthropische inrichtingen staan!

Het eigen-ik wordt geheel ter zijde gesteld; hun leven heeft slechts een doel: verpleging der armen.

Het echtpaar Tjaden wijkt zijn leven aan deze schoone taak; men vindt hen niet dan tusschen hummer armen.

En het zijn de armste der armen, die in hun toevlucht onderdak

Het winkel

HET LEVEN
GEÏLLUSTREERD
Hoofredacteur: N. H. Wolf
Uitgevers: Schwartz & Co.
Verschijnt elken Vrijdag te Amsterdam. Abonnementsprijs per jaar f 6.50. Losse nummers 15 cents. Advertentiën 30 cents per regel.
Het nachterver-

Bij Tjaden kost opvang 10 ct, 20 ct (of gratis), bij de Vereeniging 5 ct. De Vereeniging heeft banden met de overheid, Tjaden is het philanthropische particuliere initiatief, maar zijn omzet loopt enorm in de papieren.

De overheid moet optreden:

- uitbuiting voorkomen
- overlast tegen gaan
- gecontroleerde sector

Liever niet betalen

19^e eeuw:
Domicilie van onderstand

HANDREIKING
Landelijke toegankelijkheid in
de maatschappelijke opvang

Amsterdam: eigen daklozen eerst

FRANS BOSMAN

AMSTERDAM – Daklozen die korter dan drie maanden in Amsterdam verblijven, worden bij vorst aan hun lot overgelaten. De speciale winteropvang laat ze niet binnen; de daklozen zullen zelf voor een bed in een hostel of bij vrienden moeten zorgen.

De gemeente wil zo voorkomen dat de nachtopvang dichtslibt.

De winterkouderegeling gaat in als de gevoelstemperatuur zowel overdag als 's nachts onder het vriespunt ligt. Daklozen kunnen zich dan tussen half drie en half vijf 's middags bij de GGD aan de Nieuwe Prinsengracht aanmelden voor een bed. Ze moeten wel een identiteitsbewijs laten zien.

Alleen met een sticker van de IND in het paspoort kan een buitenlandse dakloze aantone hoe lang hij in Nederland verblijft.

De gemeente wust te zijn dat anders voor zo'n zullen stappen.

In een ech zo'n dakloze twee dagen. Daarna zal d hij of zij terug herkomst.

Van de gr roep deer waar per maal 339 een kwa procent we EU- Roeme

Polen geweerd uit Haagse opvang voor daklozen

Van onze verslaggeefster
Charlotte Hulsman

DEN HAAG De gemeente Den Haag gaat Oost-Europeanen, vooral Polen, weren uit de daklozenopvang. In tijden van crisis heeft de stad het beschikbare geld hard nodig voor de Haagse daklozen die wel recht hebben op zorg, aldus PvdA-wethouder Rabin Baldeuw Singh.

Vanaf 1 december verstrekt de gemeente pasjes aan daklozen die van de opvang gebruik mogen maken. Zonder zo'n kaart kom je binnenkort in de daklozenvoorzieningen niet meer in. Dit treft een groep van 135 daklozen die veel gebruik maken van de opvang.

Nu: Regiobinding

Ver weg stoppen - TOEN

BITTER EN ZOET	KENNIS IS MACHT	CONTROLE	
WERK EN BID	VOORUIT	WIJSBELEID	ARBEID ADEL
	LEERING DOOR VOORBEELD	HUMANITEIT.	OPVOEDING
EEN VAN ZIN	EENDRACHT		TOEWIJDING
ARBEID IS ZEGEN	FLINK EN VLUIG		HUIS EN HAARD
ORDE EN TUCHT	ZORG EN VLIJT		HOU EN TROUW
VEENHUIZEN	RUST ROEST	HELPT ELKANDER.	KUNST EN Vlieg

Ver weg stoppen - NU

'Asodorp'
lastige
huurders
succes

van een verslaggever

AMSTERDAM - De proef met 'het
Asodorp' in Westerpark, bedoeld

ARBEID IS ZEGEN

ORDE EN TUCHT

VEENHUIZEN

Schijn

RUST ROEST

HELPT ELKANDER.

ONTWIKKELING.

ARBEID ADELT

TUIGDORP

TOEWIJDING

HUIS EN HAARD

HOU EN TROUW

Apart zetten & heropvoeden

verleden

Vermaatschappelijken & zelfredzaamheid

Onmaatschappelijken
Asocialen
Onaangepasten

=>

Psychiatisering

Ultimo December	Aantal inwoners van Nederland	Bevolking van de gestichten en psychiatrische inrichtingen			
		M.	V.	Totaal	per 10.000 inw.
1849	3056591	595	592	1187	3.9
1859	3309128	984	1086	2070	6.3
1869	3583970	1644	1731	3375	9.4
1879	4012693	2015	2201	4216	10.5
1889	4511 415	2952	3127	6079	13.5
1899	5104137	4096	4043	8139	15.9
1909	5858175	5971	4885	10856	20.1
1919	6831231	7877	5307	13184	23.2
1921	6977445	8160	5574	13734	24.4
1923	7212739	8854	8926	17780	24.7
1925	7416418	9476	9589	19065	25.7
1927	7625796	10051	10094	20145	26.4
1929	7832175	10650	10668	21318	27.2
1930	7920388	11161	11017	22178	28.0

+700%

straf/tuchtkamp – inrichting – *vermaatschappelijking* – opvangvoorzieningen
 opvang = psychiatrie zonder psychiaters

verstatelijking

**Thorbecke
ARMENWET**

**PLAN VAN
AANPAK**

GROOT LIEFDADIGHEIDSFEEST
ten voordeele der armen dezer stad,
gehouden door de St. Servatius-Societeit te Maastricht,
in hare lokalen op 9, 10, 11 en 16 September 1883.

GROOTE KERMIS
MENAGERIE BIDEL.
Grand Théâtre Mécanique.

Deze menagerie bevat de grootste verzameling wilde dieren en beslaat eene oppervlakte van ruim 1.000.000 millimeter.
De dierenaanmer BIDEL zal zich in de hokken der dieren begeven en hen verzoeken allerlei toeren te doen.
Voeding der dieren 's avonds ten 8¼ uur.
NB. De bezoekers worden bevelid verzocht de dieren niet te kwelden of te tergen en niet te digt langs de hokken te gaan.

Great Attraction.
Nooit hier op de Kermis vertoond.
De grootste sterkste HERCULE van de wereld, draagt de zwaarste menschen op een hand. Hij wordt gevoed met oude kanonnen, dagelijks van 6 tot 7 in het Bosserfront.
Deze tent is zoo ingericht dat men er ieder oogenblik wat nieuws ziet. De vertooning gaat altijd door, men behoeft nooit te wachten.

De Directie.
Komt! zeet! en preuft!
Bij de bekker in den hoek
Vindt geer lekkere peperkook,
En wat heer verder oet zal kraone,
Oug Waffide wie auw schuiftraone
Zoe groet; heer heet ze vast of locht
Mer spooft ug of er is oetverkocht.
Geer kint ug oug hei heum get werme
Want heer deit alles veur den erme.

IN HET KERXKEN.
Grootte keuze van voorwerpen van devotie, gebedenboeken, prentjes, kaarten, handboeken, enz.

De Directeur op zijn terugreis uit Amerika, noodigt het publiek uit om zijn groot beweegbaar panorama te komen bezichtigen. Alles beweegt zich, alles gaat met meenick.
Daar hij nog naar Amsterdam voor de opening der grootte Tentoonstelling moet vertrekken, zal hij slechts drie dagen hier kunnen vertoeven. Men profiteere dus van de gelegenheid.

't Sprekend Hoofd.
't Is vreeselijk om te zien en te hooren. Het hoofd van den beruchten moordenaar JAN KALBAS die ziju zeven vrouwen gruwelijk vermoord heeft, en die ziju afschuwelijk leven op het schavot heeft gelaten, alwaar hij onthoofd is geworden op den ouden Moesmarkt, den 13 Maart 1923.

PANORAMA NATIONAL.
Deze grootte inrichting vindt nergens haar weerga. Men ziet er de slag van WATERLOO, het Bombardement van het citadel van ANTWERPEN met de 10 daagsche RUIZIE. — Men ziet hoe de vijand wordt verslagen en op de vlucht gedreven. — De grootte FRANSCH-DUIJSCH EORLOG met de explicatie; dat alleen is het geld waard. — Men ziet er de GROT VAN LOURDES met hare heerlijke omstreken en aan den verren horizont de witte bergtoppen der Pyrenen.
De Panorama is den geheelen dag open en wordt 's avonds met electrisch licht verlicht.

DE DIRECTEUR.
BAZAR UNIVERSEL.
EN GROS ET EN DÉTAIL.
Reparation à la minute.

maatschappelijk draagvlak?
engagement met de onderkant van de samenleving

Van schaamte naar zelfbewustzijn

Foto: Paal Haf

En nu?

ambulantisering

University of Pennsylvania

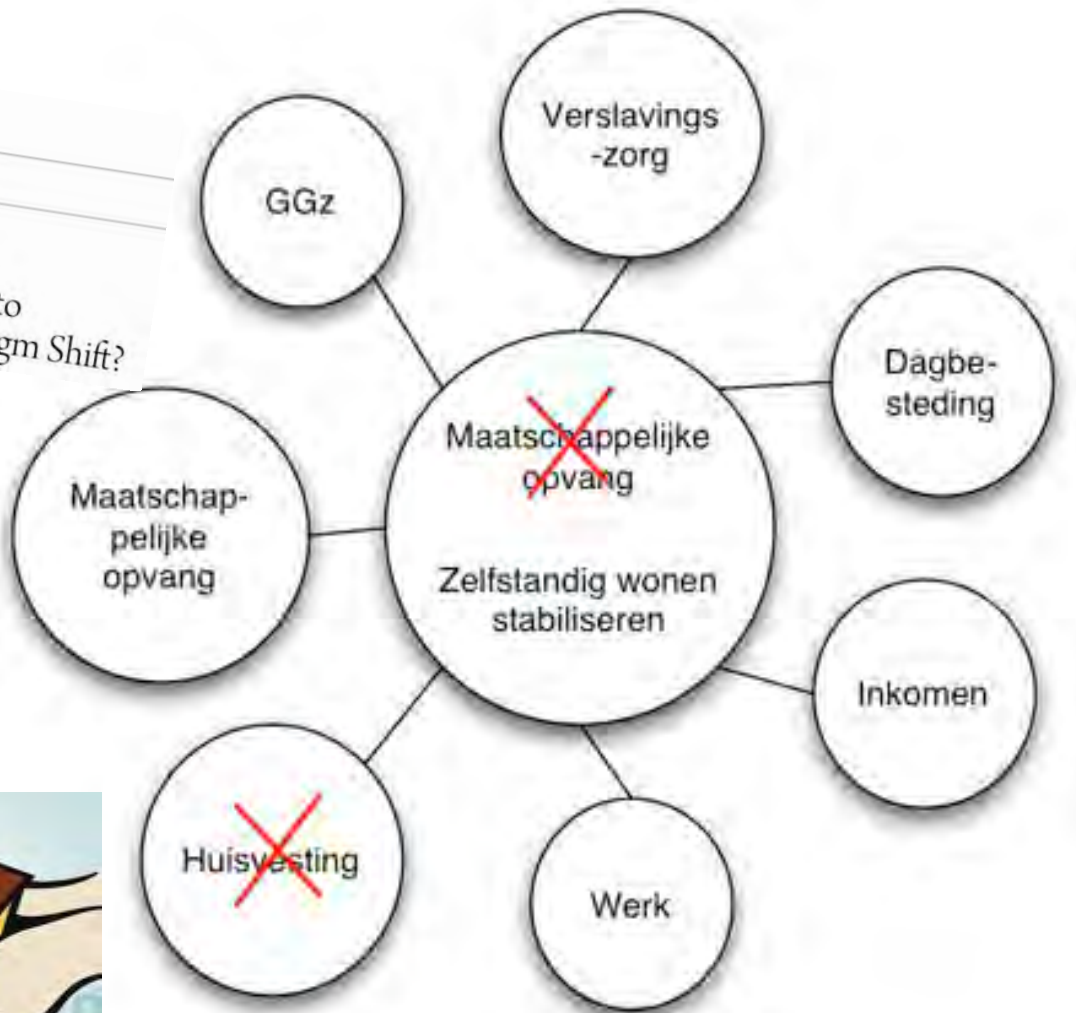
From Selected Works of Dennis P. Culhane

May 2011

A Prevention-Centered Approach to Homelessness Assistance: A Paradigm Shift?

**ER
OP
AF**

Altijd een poort nodig om bij aan te kloppen

Een plek om te schuilen.

Een huis om bij te komen.

1894

Christelijke landbouwkolonie Het Hoogeland Heropvoeding onder Gods hoede

Hoogeland-initiator
J. van 't Lindenhout

VERZUILING - RIJSOCCIALISATIE - ANDROPEERS - ARBEIDERSKOLONIEN - RIJKSWERKRIJCHTIN - WEERVENSCHAFTINGSPROJECTEN - RECLASSERINGSDIENST

De echo van de Franse Revolutie, met haar verlichtingsboodschap 'vrijheid, gelijkheid en broederschap', was gedurende de hele negentiende eeuw te horen. Niet alleen in positieve zin. Zeker in christelijke kringen was men beducht voor nieuwlichterij. Ronduit ongerust toonde de religieuze burgerij zich over de groeiende greep van de staat op het maatschappelijke leven.

Dit uitte zich onder meer in 1854 in de weerstand tegen het wetsvoorstel van Thorbecke voor de Armenwet. Ook de latere schoolstrijd (1870-1920) kwam er uit voort. Niet de staat mocht de vorming van burgers bepalen, dat moesten geloofsgemeenschappen zelf doen. Zo legde de negentiende eeuw de basis van de verzuiling van de Nederlandse samenleving.

De revellbeweging (1815-1865) vormde hierin een belangrijke motor. De beweging verzetten zich tegen het rationalisme van de verlichting en pleitte voor het aangaan van een persoonlijke, gevoelsmatige band met God. Daarvoor was evangelisatie noodzakelijk, niet alleen onder heidenen, maar juist ook in eigen kring van laaggeschoolde gelovigen: de 'inwendige zending' als drijfveer voor de 'christelijke filantropie'. Zo ontstond onder christelijke elites een grote maatschappelijke betrokkenheid: armenzorg, strijd tegen alcoholisme, hulp aan verwaarloosde jeugd, prostituees en zwakzinnigen. Ottho Gerhard Heldring was daarin een leidende figuur.

Christelijke notabelen zetten ook steeds grote inspanningen in het nut van de strafrechtelijke opvang van bedelaars en landlopers opzond naar de Rijkswerkhuizen van Haren en Lelystad. In hun open werk werd dit niet de moeite van de revellbeweging zagen aan het einde van de negentiende eeuw Veenhuizen als 'Auglusstal: sterke drank werd er niet geweerd en vloeken niet bestraft. Zij lieten zich inspireren door het werk van de Duitse predikant graaf Friedrich von Bodelschwingh, die evangelisatie

Hoofdgebouw van Het Hoogeland bij Beekbergen vlak bij Apeldoorn

Uit de serie 'Moraalkwartet' van Het Hoogeland kwakerspel uit de jaren 20

koppelde aan opvang van jeugdigen en landlopers in de vorm van arbeiderskolonien.

Christelijke tucht

In 1892 werd daartoe de Vereniging tot Christelijke Verpleging van bedelaars en landlopers opgericht (later gewijzigd in: Christelijke vereniging tot stichting en instandhouding van Arbeiderskolonies). Volgens

initiatiefnemer J. van 't Lindenhout, in 1863 bij Nijmegen opgericht, was het de bedoeling om '...bedelaars en landlopers op onze nog niet ontgonnen heidevelde te plaatsen, opogen hen onder Christelijke tucht te brengen voor hen dagelijks het Woord Gods te doen horen, vervolgens di handwerken te laten uitvoeren, waarvoor zij geschikt zijn en vanuit de kolonie onder Christelijke leiding in het maatschappelijke leven terug te keren'. In 1894 kocht de vereniging voor f 7225,- in Beekbergen bij Apeldoorn een lap grond waarop de eerste christelijke landbouwkolonie Het Hoogeland werd gevestigd. Zwerfers tussen de 24 en 50 jaar konden er worden opgenomen, in de beginjaren op vrijwillige basis, later in de twintigste eeuw ook als voorwaardelijk alternatief voor gevangenisstraf, waarbij de instellingen ook een reclasseringsfunctie uitoefenden. De

boek - eind november

verder komt, met zelfbewustzijn wel. Begin jaren negentig werd daar zelfs een economisch perspectief aan verbonden. Door zelf de Daklozenkrant te gaan verkopen konden mensen een begin maken om weer in hun eigen bestaansmiddelen te voorzien.

Had-je-me-maar: een zwerver wordt politicus

In 1921 besluit een groep kunstenaars, anarchisten en vrijdenkers in Amsterdam een nieuwe politieke partij op te richten: de Rapaille-Partij. Zij meenden dat het net ingestelde algemeen kiesrecht en opkomstplicht geen goede zaak waren. Immers, van de massa viel immers weinig te verwachten. Zij vroegen Cornelis de Gelder, in Amsterdam bekend als 'Had-je-me-maar', lijsttrekker te worden bij de gemeenteraadsverkiezingen van april 1921. Van Gelder bedelde rondom het Rembrandtplein regelmatig om geld en had daarbij het meeste succes als hij het lied Had-je-me-maar aanhief,

dat hij ooit had gezongen om reclame te maken voor de gelijknamige musical in de Amsterdamse schouwburg. Het lied werd zijn bijnaam. De campagne van de Rapaille partij werd een groot succes. Bij de verkiezingen haalde Had-je-me-maar met meer dan 14.000 stemmen maar liefst twee zetels binnen. Tot grote schrik van het gemeentebestuur, dat de bui echter had zien aankomen en een paar dagen voor de verkiezingen De Gelder al had laten oppakken wegens dronkenschap.

Na de verkiezingen krijgt hij in zijn cel in Veenhuizen bezoek van een delegatie van het stadhuis, die hem – geheel vrijwillig uiteraard – een verklaring laten ondertekenen waarin hij afziet van zijn benoeming tot gemeenteraadslid. 'Den Haag' stelt niet lang daarna regels op dat verkiesbare personen aan 'zekere normen' moeten voldoen. Het heeft niet kunnen verhinderen dat Had-je-me-maar de bekendste zwerver uit de Nederlandse geschiedenis is geworden.

2006

'De deal met Zalm'

Het Plan van Aanpak en de vernieuwing van de opvang

Gerrit Zalm

DAKLOOSHEID - ZALM - LEGER DES HEILS - BANKREKENING - OOST-EUROPELIJEN - CRISISOPVANG - RECLAMESERING - RECIDIVE - DWANG EN DRANG - SOCIALE PENSIOENS

In 2006 startten de vier grote steden samen met de rijksoverheid een offensief tegen dakloosheid. Officieel staat dit beleid bekend als Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang, dat inmiddels onder de naam Stedelijk Kompas ook navolging heeft gekregen in andere grote en middelgrote centrumgemeenten. De drijvende kracht achter deze voortvarende aanpak was een minister van wie eigenlijk niemand dit had verwacht: Gerrit Zalm.

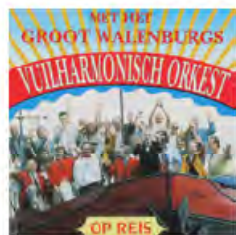
Zalm werd met de realiteit van daklozen geconfronteerd toen hij in 2004 het rapport Een bankrekening voor iedereen kreeg aangeboden. Het rapport, opgesteld door de Nederlandse Vereniging van Banken en het Leger des Heils, maakte duidelijk dat het voor daklozen bijna onmogelijk was om een bankpasje te krijgen.

Ine Voorham, directeur Weetzijn en Zorg van het Leger des Heils

1980

Het Groot Walenburgs Vuilharmonisch Orkest Van schaamte naar zelfbewustzijn

Hoes van de eerste en de laatste LP van het Vuilharmonisch Orkest.

ONAAFGEPAST - LEVENSKUNST - VRIJBUITER - VRIJHEIDSAPOSTEL - GEESTELIJDE ORDE - ZELFBEWUSTZIJN - DALOZENNIJKAAT - AANKRISTEN - STEWERTERTING

Het Groot Walenburgs Vuilharmonisch Orkest ontstond bij toeval. Paul Brandt, bewoner van de Amsterdamse HVO-voorziening Walenburg, zong graag in het park, maar werd daar uitgelachen of lastig gevallen. De directeur liet hem in de tuin zingen, er kwam een viool bij en voor men het in de gaten had, was er een orkest van bewoners van de Walenburg. In oktober 1980 volgde het eerste optreden.

Daarna ging het snel. Hun programma noemde ze 'Vitaminen', samengesteld met 'een lach en een traan' en het optreden bevatte een mix van opera, religieuze muziek en meezingers.

In 1981 was het Orkest te zien in het veelbekeken NCRV-programma Showroom, waarna het werd overstelpt met aanvragen voor optredens. In 1984 volgde de eerste single, getiteld: La, la, la, la, la, en daarna de eerste LP (Volume 1). Deze plaat werd goud. Veel bekende artiesten traden met het Orkest op. In 1986 speelde het Orkest tijdens een galavoorstelling van Willy Alberti voor een uitverkocht Carré. Het succes hield aan tot ver in de jaren negentig. In 1996 werd het orkest opgeheven. De ouderdom had toegeslagen, waardoor de orkestgeleiders danig waren aangetast.

Het succes van het Vuilharmonisch Orkest geeft aan dat het beeld van mensen wiens bestaan zich buiten de geijkte paden ophoudt in de jaren zeventig is gaan kantelen. In 1967 verscheen de klassieker 'Lof der onaangepastheid' van Herman Millikowski, waarin deze socioloog hard uithaalt naar het idee achter vrijwel elke sociale interventie: mensen moeten aanpassen aan de wereld die zij is. Volgens Millikowski is het juist de kunst om het bij andere mensen te zien en te smullen en plaats te nemen op dat terrein te bestrijden zou je het als levenskunst kunnen zien.

Dat zet de toon voor een nieuw soort denken waardoor mensen anders tegen afwijkend gedrag begonnen te kijken. Het werd iets

Affiche van de stichting Pandora, ca. 1970

De vrije Swiebertje tarte het gezag van Bromsnoer

bijzonders, iets revolutionairs bijna. Beroemd werd het zilverkleurige affiche met de tekst 'Ooit een normaal mens ontmoet? En beviel het...'. Vanuit dit nieuwe revolutionair-romantische perspectief was de dakloze niet langer een meelijwekkende sloeber, maar een vrijheidsapostel, een ongebonden vrijbuitter, die de gevestigde orde tart. TV-held Swiebertje is vermoedelijk de meest bekende verbeelding van deze andere kijk. De brutaal-vrolijke dorpszwerfer in de gelijknamige televisieserie groeide in de loop van de jaren zestig uit tot een van de meest populaire televisiefiguren uit de Nederlandse televisiegeschiedenis.

Zelfbewustzijn

De werkelijkheid kende natuurlijk geen Swiebertjes. In de realiteit zijn er nooit veel mensen geweest die de welstand van huis-en-haard achter zich lieten om onbe-

kommerd de vrijheid in te trekken. Het is leuker om er naar te kijken in films, er over te lezen in boeken, of ze op een podium te zien optreden, dan het zelf te moeten meemaken. Waar de perspectiefwisseling van de jaren zeventig echter wel toe leidde, is dat mensen in de marge van de samenleving zichzelf niet langer wegstoppen. Wie niet meetelde hoefde niet langer te zwijgen. Het nieuwe denken zei immers: je mag er zijn, onaangepast of niet, verhef je stem. Dat leidde tot heel veel vormen waarin bijzondere mensen zich manifesteerden. En het Groot Walenburgs Vuilharmonisch Orkest is daar de opmerkelijkste uitdrukking van geworden. Sommige sceptici vonden de vertoning en vooral het enthousiasme overigens gênant. Was het echte belangstelling of als amusement gemaskeerd leedvermaak? Was het echte sympathie of lol om een 'freakshow'?

Hoe het ook zij, de orkestleden vonden het geweldig. Sinds de jaren tachtig zijn er talloze kleine (overigens vaak tijdelijke) lokale orkesten en groepen ontstaan, waar daklozen zich hebben verenigd en hun stem hebben laten horen. In 1984 werd de Landelijke Vereniging Thuislozen (LVT) opgericht, die tot op de dag van vandaag bestaat. Het motto werd dat je met schaamte geen stap

10.000 exemplaren

breed draagvlak

Redactie Canon Maatschappelijke Opvang

Catharina Th. Bakker
Jan Jumelet
Jos van der Lans
Hans Opbroek
Bernd Timmerman

www.canonopvang.nl

